

Okruhy k doktorské zkoušce 4letého DSP Speciální pedagogika

Povinné předměty

Inkluzivní (speciální) pedagogika

Umět vyložit pojmy v oboru speciální pedagogika se zaměřením na inkluzi, inkluzivní vzdělávání a sociální inkluzi, znát rozsah svého pedagogického oboru i pedagogiky jako celku, a to v historických i současných širších souvislostech a na úrovni současného stavu poznání. Znat přístupy k dané problematice v zahraničních konceptech.

1. Inkluze, sociální inkluze, inkluzivní vzdělávání, inkluzivní didaktika, inkluzivní vyučování
2. Rámcové podmínky pro inkluzivní vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami včetně legislativního rámce v ČR (školský zákon, antidiskriminační zákon, návazné vyhlášky)
3. Strategie ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole hlavního vzdělávacího proudu
4. Pedagogicko-psychologické poradenské služby
5. Podpůrná opatření žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Patopsychologie

Umět vyložit vybrané pojmy patopsychologie a psychopatologie zaměřené na speciální pedagogiku a pro potřebu pracovníků pomáhajících profesí. Jedná se o základní kategorie související se zátěžovými životními situacemi a vztahy mezi tělesnými a psychickými poruchami a některými kvalitativním abnormalitám v oblasti kognice a osobnosti.

1. Psychologická charakteristika vybraných neurologických onemocnění (DMO, LMD, ADHD, ADD, epilepsie, traumatické poškození mozku)
2. Psychologická problematika zdravotně postižených
3. Postižení zraku, sluchu a řeči; tělesné postižení
4. Mentální retardace, demence
5. Pervazivní vývojové poruchy.

Výběr jedné specializace ze studovaných specializací v DSP

Logopedie

Znalost a výklad vybraných pojmů z logopedie, propojit je s dalšími předměty – surdopedie, somatopedie, oftalmopedie a psychopedie včetně psychologie a medicínských oborů (neurologie, ORL, foniatrie). Znalost a orientace z anatomie, fyziologie, patologie a patofyziologie v oblasti poruch komunikace u všech věku u dospělosti. Znat přístupy k dané problematice v zahraničních konceptech.

1. Současné pojetí logopedické intervence u dětí a žáků se symptomatickými poruchami řeči.
2. Alternativní a augmentativní komunikace – komunikační systémy, podmínky pro zařazení nových AAK systémů u dětí, dospívajících, dospělých, seniorů.
3. Logopedická diagnostika a terapie u dětí s narušeným vývojem řeči.
4. Aktuální otázky balbutologie – současné názory na etiologii, patogenezi i terapii koktavosti.
5. Současné trendy v logopedické intervenci u dětí a žáků s poruchami autistického spektra.

Surdopedie

Umět propojit znalosti ze surdopedie se znalostmi z logopedie, psychologie a z medicínských oborů (ORL, foniatrie). Znat přístupy k dané problematice v zahraničních konceptech.

1. Vývoj komunikace u dítěte s těžkým sluchovým postižením
2. Komunikační formy osob s postižením sluchu
3. Diagnostika surdopedická
4. Surdopedická protetika a další technické pomůcky užívané v surdopedické praxi
5. Charakteristika jednotlivých metodických přístupů v edukaci jedinců se sluchovým postižením

Psychopedie

Znat základní pojmy z psychopedie a propojit je se znalostmi z dalších oborů – psychologie, sociologie, medicínské obory (psychiatrie, neurologie). Znat přístupy k dané problematice v zahraničních konceptech.

1. Vymezení kategorie osob s mentálním postižením, stupně postižení

2. Systém edukace dětí, žáků a studentů s mentálním postižením
3. Speciálněpedagogická diagnostika u jedinců s mentálním postižením
4. Downův syndrom, etiologie, charakteristika, možnosti vzdělávání a mimoškolních aktivit, období dospělosti
5. Poruchy autistického spektra, etiologie, charakteristika, možnosti vzdělávání, zaměstnání u jednotlivých poruch autistického spektra

Somatopedie

Mít znalosti o problematice intervence osob s tělesným postižením, znát speciální diagnostické a podpůrné metody práce u jedinců od raného věku po dospělost. Umět propojit tyto poznatky se znalostmi z dalších oborů – psychopedie, oftalmopedie, logopedie a z medicínských disciplín (neurologie, fyzioterapie, ortopedie, psychiatrie, ORL foniatrie, oftalmologie). Znat přístupy k dané problematice v zahraničních konceptech.

1. Vymezení kategorie osob s tělesným postižením
2. Systém výchovy a vzdělávání jedinců s tělesným postižením, inkluze v České republice
3. Diagnostické domény pro žáky s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním
4. Mozková obrna, etiologie, charakteristika, formy MO, charakteristika
5. Degenerativní onemocnění svalů, Duchennova progresivní svalová dystrofie.

Oftalmopedie

Mít znalosti o problematice intervence osob se zrakovým postižením, znát speciální diagnostické a podpůrné metody práce u jedinců od raného věku po dospělost. Umět propojit poznatky se znalostmi z dalších oborů – psychopedie, somatopedie, logopedie, surdopedie a z medicínských oborů (oftalmologie, neurologie, ORL foniatrie). Znat přístupy k dané problematice v zahraničních konceptech.

1. Specifika psychomotorického vývoje jedince se zrakovým postižením z pohledu vývojových stadií Eriksona a Piageta
2. Školská problematika na poli zrakového postižení
3. Raná intervence u dětí se zrakovým postižením
4. Poruchy binokulárního vidění u předškolních dětí, reedukace
5. Specifika výuka žáků slabozrakých a nevidomých

Etopedie

Od doktoranda se očekávají konceptuální znalosti z oboru etopedie, které bude umět propojovat do multidimenzionálního a mezioborového kontextu vývoje poruchy chování v dětství v souvislostech životních perspektiv a kvality života v dospělosti. Tyto znalosti a koncepty bude umět podpořit výzkumy v edukaci dětí v riziku, s problémy/poruchami chování – příklady aktuálních výstupů výzkumů a jejich informační hodnotou pro praxi škol a školských zařízení.

1. Koncept 3P intervence jako odpověď na edukační potřeby dítěte jako naplnění nejlepšího zájmu dítěte v prostředí a) školy, b) rodiny, c) specializovaného poradenského/intervenčního prostředí, d) specializovaného institucionálního intervenčního prostředí
2. Kontext resilience v etopedii
3. Činitelé sociální kontroly (formální, neformální) a jejich vliv na procesy edukace a intervence v etopedii v souvislostech inkluze a) školské, b) sociální
4. ADHD, ADD v kontextu teorie 3P
5. Kriminalita dětí/mladých dospělých

Specifické poruchy učení

Mít znalosti z oblasti specifických poruch učení, umět je propojit s didaktikou českého jazyka a matematiky na ZŠ se zřetelem na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, znát významné teorie, koncepty a metody, které jsou v popředí poznání oboru, a to v národní i mezinárodním kontextu.

1. Terminologická východiska - vymezení pojmu SPU, definice, projevy specifických poruch učení
2. Etiologie specifických poruch učení a chování - dispoziční příčiny, vliv prostředí
3. Diagnostika a intervenční přístupy k specifickým poruchám učení
4. Systém péče o žáky se specifickými poruchami učení v ČR
5. Studijní a profesní orientace žáků a studentů s SPU (škola, pedagogové, terapeuti)

Adiktologie

Mít znalosti o problematice návykových látek a návykovém chování, o jejich účincích na lidský organismus, získat přehled o typech závislosti, kritériích její diagnostiky, o prevenci a léčbě, mít znalosti a dovednosti spojené s poskytováním laické první pomoci, znát základy drogové epidemiologie a školní primární prevence sociálních patologií.

1. Vymezení základních pojmů (droga, tolerance, úzus, misúzus, abúzus, lék, závislost)
2. Sociální patologie, jejich typy, závislost na substancích, závislostní chování, virtuální drogy
3. Dělení drog, skupiny nejvýznamnějších návykových látek, jejich vzhled a účinky
4. Faktory závislosti, vznik, typy a kritéria závislosti
5. Rizikové a protektivní faktory, rizikové populační skupiny a chování

Speciální andragogika

Mít znalosti oboru speciální andragogika a zařadit jej do historického, společenského a vědeckého kontextu. Znat speciálně andragogické kategorie, jako např. dospělý člověk s postižením, vzdělávání dospělých s postižením, sociální status osob s postižením, lidský kapitál, atp. Umět propojit získané poznatky se znalostmi z dalších disciplín (sociologie, psychologie, psychiatrie, sociální práce atp.) a komparovat je se situací v zahraničí.

1. Speciální andragogika jako vědecká a praktická disciplína
2. Objekt speciální andragogiky – dospělý člověk s postižením
3. Činitelé speciálně andragogické interakce – speciálně andragogické profese, způsoby a možnosti interakce, role člověka s postižením v interakci
4. Edukativní dimenze speciální andragogiky
5. Sociální dimenze speciální andragogiky

Těžké a souběžné postižení více vadami

Umět aplikovat poznatky z oboru pedagogika jedinců s více vadami v praxi. Mít znalosti z oborů oftalmopedie, psychopedie a somatopedie a umět je spojit se znalostmi z psychologie, sociologie a medicínských oborů (neurologie, ortopedie, fyzioterapie, psychiatrie, oftalmologie, ORL foniatrie. Umět pracovat se speciálně pedagogickými metodami (diagnostickými a edukačními) a uplatňovat podpůrná opatření při intervenci osob s těžkým a souběžným postižením více vadami. Znat přístupy k dané problematice v zahraničních konceptech.

1. Terminologická východiska - vymezení pojmu těžké tělesné postižení, etiologické faktory, klasifikace.
2. Edukace jedinců s více vadami - definice, předmět, východiska a perspektivy intervence u těžce postižených v ČR, Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální, cíl, úkoly, principy a metody edukace, poradenské služby.

3. Speciálně pedagogická diagnostika a diagnostická kritéria.
4. Symptomatické poruchy řeči - u dětí s MO, s mentálním postižením, s vadami zraku.
5. Charakteristika okruhu jedinců hluchoslepých, specifika edukace, institucionální vzdělávání.

Metodologie

Otázky z metodologie se budou týkat zpracování výzkumného projektu disertační práce.